

Károli
Könyvek

Tanulmánykötet

Tehetségek hite

Hallgatói tanulmánykötet

Balázs Margit
Berencsi Henrietta
Csapi Flóra
Csiszár Angéla
Fazekas Elek
Hodossi Nóra
Kis Bernadett Zsófia
Kiss Dóra Éva
Kovács-Veréb Lilla
Lehoczky Mária Magdolna
Matejcsok Dóra
Ruff Zsuzsanna
Simon Márton
Szeneci Beáta
Takácsné Szabó Melinda
Vrbáski Anita

Szerkesztette: Kovács Tibor Attila

 KRE | KÁROLI GÁSPÁR
REFORMÁTUS EGYETEM

L'Harmattan

A kötet megjelenését támogatták:

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Felelős kiadó: dr. Szenczi Árpád, a KRE TFK dékánja
Károli Gáspár Református Egyetem
1091 Budapest, Kálvin tér 9.
Telefon: 455-9060
Fax: 455-9062

© Károli Gáspár Református Egyetem, 2019
© L'Harmattan Kiadó, 2019
© Szerzők, szerkesztők, 2019

A borítókép Nagy Alexandra óvodapedagógus hallgató A valóságon túl című színes ceruzarajza.

ISBN 978-963-414-526-4
ISSN 2062-9850

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem és a L'Harmattan Kiadó
A kiadó kötetei megrendelhetők, illetve kedvezményrel megvásárolhatók:

L'Harmattan Könyvesbolt
1053 Budapest, Kossuth L. u. 14–16.
Tel.: +36-1-267-5979
harmattan@harmattan.hu
www.harmattan.hu • webshop.harmattan.hu

TARTALOM

Előszó	7
Bevezető gondolatok	9

NEVELÉSELMÉLET

SIMON MÁRTON: Zenei nevelés – embernevelés Kodály Zoltán és Karácsony Sándor nevelésfilozófiájának tükrében	13
TAKÁCSNÉ SZABÓ MELINDA: Az óvodai tehetséggondozásban a stimuláló környezet megteremtése a legfőbb feladat	27
KOVÁCS-VERÉB LILLA: Tudományos diákkörök: oktatói részvétel és motiváció	37

HITÉLET ÉS PEDAGÓGIA

LEHOCZKY MÁRIA MAGDOLNA: „Veled indulok útra ...” – mentorálás a hittanoktató-képzésben	53
BERENCSI HENRIETTA: A szemléltetés szerepe a hittanoktatásban	65
MATEJCSOK DÓRA: A Kett-módszer jelentősége a hitre nevelésben	75

GYERMEK–TERMÉSZET KAPCSOLAT KUTATÓCSOPORT

CSAPI FLÓRA: Mit gyűjt a gyermek a természetben?	89
KISS DÓRA ÉVA: A természetközelség szerepe a digitális nemzedék életében	101
VRBÁSKI ANITA: Zöld művészet az iskolákban	111
KIS BERNADETT ZSÓFIA: A gyermek és a természet kapcsolata, avagy az újpesti óvodapedagógusok környezeti nevelési gyakorlatának vizsgálata	127

AZ ÓVODAI TEHETSÉGGONDOZÁSBAN A STIMULÁLÓ KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE A LEGFŐBB FELADAT

TAKÁCSNÉ SZABÓ MELINDA

REZÜMÉ

Tudjuk, hogy legkönnyebben a játékok segítségével érhetünk el fejlődést úgy, hogy a gyermek észrevétlenül tanul, összefüggéseket lát, gondolkodik, kérdez, majd következtetéseket von le. Fontosnak tartjuk, hogy ne váljon kötelező tevékenységgé az érdeklődésből fakadó cselekvés.

Tehetséggondozás óvodáskorban? Valóban szükséges? A legfontosabb kérdés, mi az óvodapedagógusok szerepe a folyamatban és hogyan, milyen módon segíthetik elő a gyermekek fejlődését? A tanulmány ezekre a kérdésekre keresi a válaszokat. Egy új szemléletet mutat be, mely az óvodai „tehetséggondozást” új alapokra helyezi. Az eszközök adottak, csak élni kell a környezet nyújtotta lehetőségekkel.

dr. Horváth Alice PhD
főiskolai tanár, konzulens

BEVEZETŐ

A köztudatban a tehetségek felkutatása, képességeik kibontakoztatása, fejlődésük elősegítése elsősorban az iskola feladata. Számos elmélet született, melyek a tehetség összetevőit próbálták feltárni. Az elméleteket tanulmányozva több tekintetben is találunk közös pontokat: kivételes képességek, kreativitás, motiváció mellett több kutató is elengedhetetlenül fontosnak tartotta kiemelni a családot, az iskola és a kortársak szerepét. Franz-Josef Mönks és Dr. Czeizel Endre a társadalom erejére is felhívja a figyelmet, tehát nem háríthatjuk a felelősséget kizárólag az iskolára, bár kétségtelen, hogy ebben a folyamatban jelentős szerepet kapnak a pedagógusok. A tehetség korai felismerése elősegítheti a kiemelkedő

képességű gyermekek megfelelő ütemű fejlődését, és nagy segítséget jelenthet a szülőknek is. Felkészülhetnek, tájékozódhatnak, hogy a legmegfelelőbb utat válasszák gyermekük képességeinek kibontakoztatásához. A szülők, a pedagógussal karöltve segítséget nyújthatnak, hogy gyermekük kiegyensúlyozott, boldog felnőtté válhasson.

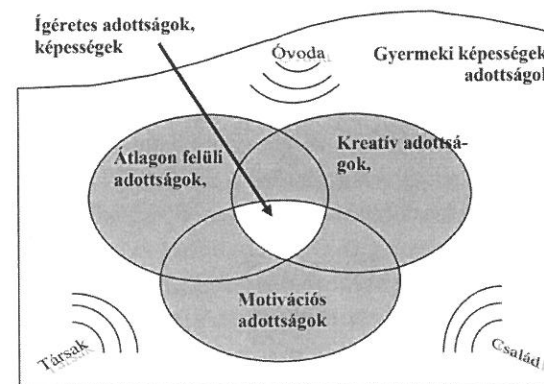
Elengedhetetlen, hogy már óvodáskorban is felfedezzük a tehetségígéreteket és megkezdjük gondozásukat. A szakirodalmak ez irányú bővítése és friss kutatási eredmények prezentálása szükséges az óvodapedagógusok megfelelő felkészüléséhez, ugyanis nem rendelkezünk megfelelő mennyiségű empirikus eredménnyel. Emiatt is rendkívül fontos a téma további kutatása.

Számos szakirodalmat tanulmányozva, leginkább a kiemelt képességű gyermekek tulajdonságai, korán megmutatkozó képességei, segíthetik az azonosítást. Óvodáskorban főként a játéktevékenység megfigyelésével kaphatunk információkat a gyermekek képességeit, tulajdonságait, érdeklődését illetően. Épp ezért lehet jó módszere a tehetséggondozásnak, ha játéktevékenységekbe ágyazzuk az ismereteket, így elkerülhetjük a direkt fejlesztést és azt, hogy kötelezővé váljon az egyébként érdeklődéséből fakadó cselekvés, tapasztalatszerzés. Így elkerülhető a motiváció csökkenése is.

Az óvodában nem beszélünk tehetségről, helyette *tehetségcsíra* vagy *tehetségígéret* kifejezések használatosak. Célirányos tehetséggondozás sem történik. Ez több tekintetben is érthető, hiszen még nehéz egyértelműen megállapítani, valóban benne rejlik-e az a veleszületett adottság a gyermekben vagy sem.

A TEHETSÉG ÉRTELMEZÉSE KISGYERMEKKORBAN

Át kell gondolni a tehetségígéretnek személyiségjellemzőinek összetevőit, hogy érdemben meg tudjuk kezdeni a tehetséggondozó munkát. Ebben segítségünkre lehet a Nagy Jenőné, az Óvodapedagógusok Országos Tehetséggondozó Tanácsának elnöke által készített modell (1. ábra), mely kifejezetten a tehetségígéret adottságait és képességeit elemzi. A Mönks és Renzulli modell alapjaira építkező ábra tartalmazza azokat a tulajdonságokat, melyeket az óvodai tehetséggondozás során ígéretesnek tekintünk. Ha egy gyermek valamely adottsága az átlagosat lényegesen meghaladja, és azon a területen motivációt és kreativitást mutat, akkor azon a bizonyos területen tehetségígéretnek tekintjük őt.

1. ábra. A tehetségígéret adottságait, képességeit elemző modell¹

Az óvoda, a család és a társak olyan katalizátorai a gyermek életének, melyek nélkül képességei nem tudnak kibontakozni. Több külföldi pszichológus is felhívta a figyelmet arra, hogy a tehetségek közötti alulteljesítés egyik oka nem másban, mint a korai években való támogatás elmaradásában és intellektuális kihívás hiányában keresendő. Ezt kell tudatosítani. Sikeres munka a család támogatása nélkül elképzelhetetlen. A szülőket is tudatosan be kell vonni a tehetséggondozó munkába, hogy láthassák annak eredményeit. Az óvodapedagógus szakemberek napi kapcsolatban vannak a szülőkkel, ezzel is növelhetik a közös munka hatékonyságát.²

TEHETSÉGAZONOSÍTÁS, TEHETSÉGGONDOZÁS KISGYERMEKKORBAN

Az egyes területeken már óvodáskorban mutatkoznak tehetségre utaló jelek. Legkorábban a matematika, a sport, a zene, a művészetek területén. Ennek értelmében a képességfejlesztést már kisgyermekkorban el kell kezdeni. De van arra is példa, hogy ezek is csak később bontakoznak ki, hiszen a gyermekek érési üteme különböző.³

A matematikai tehetség például az életkorral együtt változik, így nem lehet ugyanazokat a módszereket alkalmazni a különböző életkorokban. Más eljárás

¹ Nagy Jenőné: Az óvodai tehetségnevelés specialitásai, in Balogh László (szerk.): *Komplex tehetségfejlesztő programok*, Budapest, Didakt, 2012, 475.

² Nagy: Az óvodai tehetségnevelés, 472–476.

³ Kovács Gábor – Balogh László: *A matematikai tehetség fejlesztése*, Budapest, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010, 52–53.

szükséges kisgyermek esetében, mint tizenéveseknél. A kisgyermekkorban megmutatózó kiemelkedő matematikai képesség és érdeklődés, melyet elsősorban a magasabb szintű gondolkodás és az absztrakciós képesség korai megjelenése jellemez, később többnyire más területre kanyarodik. A matematikai tehetség korai felfedezése éppen ezért több szempontból is jelentős.⁴

Gyermekkorban a tehetség vizsgálatánál, mérésénél figyelembe kell venni a korai életszakaszok sajátosságait, valamint az eltérő külső környezeti hatásokat. Révész Géza 1918-ban megjelent könyvének, *A tehetség korai felismerése*, vonatkozó gondolatait érdemes számbavennünk. Teljesen szükségtelennek tartja a tehetségvizsgálatokat kisgyermekkorban. Úgy tartja, hogy ezek a gyermek túl korai specializálódását eredményezik, megzavarhatják általános fejlődését. A korai tehetségfelismeréssel kapcsolatos törekvések egyik nagy hibája szerinte, hogy az elvégzett tesztek eredményeit a szelekció céljaira használják fel. Az intenzív fejlesztés lehetőségétől elzárt gyermekek esélyei így romlanak. Vallja, hogy a kiválogatás helyett, a gyermekek alapos megismerését a fejlődés útjainak és korlátainak feltérképezését, a fejlesztés ütemezését és feladatainak meghatározását kell előtérbe helyezni. Egyetlen használható módszer marad a megfigyelés, melynek hátránya, hogy csak a tehetség irányáról ad némi tájékoztatást, annak fokáról azonban nem. Révész Géza (1918) állításával, miszerint szükségtelenek a tehetségvizsgálatok kisgyermekkorban, ellentétes kutatási eredményeim azt bizonyítják, hogy a mai gyakorlat más álláspontot képvisel. Az adatok azt mutatják, hogy jelentős véleményeltérések vannak a kérdést illetően. A megkérdezett tehetséggondozó szakemberek nagy része az óvodáskorra tenné az azonosítás idejét. A kutatások során a tehetséges gyermekek mérését illetően jelentős különbségeket tapasztalhatunk mind a szakirodalomban, mind a jelenlegi gyakorlatban. Matematika, zene, mozgás és vizualitás tekintetében már óvodáskorban felismerhető a gyermekek ezirányú érdeklődése. Erre mindenestre érdemes odafigyelni, és minél több gondolkodást segítő játékkal, fejtörővel, érdeklődésének megfelelő tevékenységgel elősegíteni a további fejlődést.

A neveléstudományok kutatói szerint a születéstől hét éves korig eldől, mennyit tud felszínre hozni az ember a benne rejlő képességekből. Éppen ezért fontos, hogy minél korábban ériék fejlesztő hatások a gyermeket. Ígéretből tehetség ennek értelmében akkor lesz, ha minél korábban és minél magasabb színvonalon, a képességeknek és adottságoknak megfelelően, kezdődik meg a gondozás⁵,

tehát nem elhanyagolható a tehetségfejlesztés már az óvodáskorban. A játékon keresztül tudunk a leginkább kapcsolatot teremteni a gyermekkel, éppen ezért ez lehet a legmegfelelőbb eszköz mind az azonosításra, mind a tehetséggondozásra.

A PEDAGÓGUS FELADATAI

Az óvodai általános tehetséggondozó munkát a gyermek saját óvodapedagógusai is hatékonyan végezhetik, hiszen ismerik teljes személyiségét, képességeit, fejlődését az intézménybe kerülés kezdete óta. Egy gyermek veleszületett adottságai óvodáskorban jól megfigyelhetők, erre lehet építkezni. Már az óvodában is foglalkoznunk kell a különféle tehetségterületekkel, hiszen már ilyenkor megmutatkozik a gyermekek érdeklődése, átlagon felüli képessége. Például a logika-matematika területén: milyen sok időt töltenek el egy-egy vár, erődítmény megépítésével, milyen fejlett logikával és számolási készséggel, esetleg számfogalommal rendelkeznek, milyen odaadóan rendszerezik játékaikat. A motiváció kiemelkedően fontos az óvodáskorú gyermekek fejlesztésénél. Az óvodapedagógusok minden fejlesztő feladatukba beépítik a motiváció erejét, így tudnak hatékonyan dolgozni, így tudják a gyermeket munkára bírni. Az óvoda kiváló terepet adhat a gyermeki kreativitás kibontakozásához, hiszen a gyermek szabadon választhat, dönthet, alkothat.⁶ „A korai tehetséggondozás célja a gyermeki adottságok kibontakoztatása, a tanulás iránti érdeklődés felkeltése és a szülők támogatásának megnyerése.”⁷

Az általános tehetséggondozás kiterjed minden kisgyermekre az óvodáskor végéig. Minden gyermekben meg kell keresni azokat az adottságokat, amit érdemes megerősíteni, gazdagítani. A pedagógus kötelessége, hogy bátorítsa a gyerekeket, hogy a szülő is hinni tudjon gyermeke fejlesztettségében. Sokkal könnyebben bevonhatók lennének a szülők, ha arról hallanának, hogy milyen értékeket fedeztünk fel a gyermekükben. Egy pozitív irányú szemléletváltásra van szükség. Az óvoda a maga speciális pedagógiai rendszerével, érzelmi biztonságot nyújtó környezetével új irányba terelheti a magyar tehetséggondozást az értékbányászat pozitív szemléletével.⁸

A pedagógus elsődleges feladata, hogy megismerje a gyermeket, tisztában legyen képességeivel, erősségeivel, gyengeségeivel. Olyan légkört teremtsen, mely elősegíti a gyermek fejlődését, számos lehetőséget adjon a tapasztalatszerzésre, felfedezésre. Biztosítsa az ehhez szükséges tárgyi feltételeket, örüljön a gyermek

⁴ Gyarmathy Éva: Matematikai tehetség, *Új pedagógiai szemle*, LII. évf., 2002/5, 110–115.

⁵ Füllér Gizella: Tehetséggondozás korai gyermekkorban?, *Iskolakultúra*, IX. évf., 1999/3, 32–38.

⁶ Nagy: Az óvodai tehetségnevelés, 465–485.

⁷ Uo., 472.

⁸ Nagy: Az óvodai tehetségnevelés, 465–485.

kezdemenyézéseinek, egyéni ötleteinek. A kisgyermek megfelelő irányú haladása érdekében fontos, hogy jó kapcsolatot ápoljon a szülőkkel, bevonva őket a fejlesztési folyamatokba. A pedagógus a szülőkkel karöltve működhet a leghatékonyabban. Az óvodai tehetséggondozásban a stimuláló környezet megteremtése a legfőbb feladat. Mind a szakirodalmak, mind az óvodában tett megfigyelés ezt igazolja. Hogy ne csak a matematikából említsünk példát, gondoljunk csak Mozarthra, aki 5 évesen már kisebb zongoradarabokat gondolt ki. Ezt a folyamatot megelőzte apja folyamatos tanítása, „gondozása”, valamint a zenével teli környezet. Nem elhanyagolva azt a tényt, hogy a nap bármely szakában rendelkezésre álltak apja hangszerei.

A korai felismerésnek csak abban az esetben van értelme, ha a korai tehetséget idézőjelben használjuk, ami lehetőséget, ígéretet jelent. A tehetséges óvodás elsősorban gyermek! Lételeme és elsődleges tevékenysége a játék.⁹ Ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni sem a pedagógusnak, sem a szülőknek.

TEHETSÉGFEJLESZTÉS A DIFFERENCIÁLÁS ESZKÖZÉVEL

A tehetségterületek középpontjában, különösen óvodáskorban, a csoport összes gyermekének fejlesztése áll. A differenciálás alapját a képességek aktuális színvonalja jelenti. „A differenciált képességfejlesztés alkalmasnak tűnik a szelektív hatások ellensúlyozására, elkerüli a merítési bázis korai és radikális leszűkítését, egyúttal kellő tekintettel van a képességek kialakításának és fejlesztésének törvényszerűségeire is”.¹⁰ A differenciálás az óvodai nevelésben kötelesség, így adott a differenciálás eszközével történő tehetségfejlesztés lehetősége. A gyermekeket érdeklődésüknek és képességeiknek megfelelően fejlesztjük, ez a jól bevált gyakorlat. Ugyanakkor a játékba ágyazott fejlesztő tevékenységek során öndifferenciálás is történik a gyermekek részéről. Megismerik saját képességeiket, korlátaikat, ezek tudatában maguk döntenek el, hogy a tevékenység során mekkora szerepet vállalnak. Érzik, hogy szükségük van-e a korábbi ismeretek átismétlésére, rendelkeznek-e már elég gyakorlattal ahhoz, hogy a játékot egy magasabb szinten folytassák. Kiszűrhetők azok a gyermekek, akik a komfortzónájukban maradnak és egy kis bátorítással továbbléphetők. Éppen ezért fontos, hogy elérhetővé váljon a játékok széles tárháza, mely bővíthető akár saját készítésű eszközökkel is. A legfőbb módszer a cselekedtetés, tevékenykedtetés. Fő, hogy gondolkodásra készítsük a gyermeket. Észrevétlenül juthatnak olyan tapasztalatok

birtokába, melyeket később, az iskolában hasznosítani tudnak. Éppen ezért is fontos, hogy ne egyéni fejlesztésekben gondolkodjunk az óvodában, hiszen a gyermekek érdeklődésének hátterében számos szubjektív tényező állhat, mely befolyásolja őket, képességeik is kiforratlanok, érzésük eltérő ütemű. A játékba ágyazott fejlesztés lehet a megfelelő stratégia kisgyermekkorban.

Az ösztönző környezet arra készíti a gyermeket, hogy próbálja ki önmagát, fedezze fel a körülötte levő világot, elméleteket alkosson, kísérletezzon. Az óvoda a kiegyensúlyozott légkörével, lehetőségeivel, szabadságával segíthet felszínre hozni a gyermek rejtett képességeit. A tehetséggondozás folyamatában az óvoda az alapokat teremti meg, alapok nélkül pedig építkezni nem lehet! Az óvodapedagógus feladata, hogy ezeket a jeleket felfedezze, megfigyelje, elemezze, felszabadítsa a gyermek belső lehetőségeit, tartsa szem előtt érdekeit. A legfontosabb, hogy fejlődésének egyéni jellemzőit vegye figyelembe, és a gyermeket mindig önmagához viszonyítsa. Hagyjuk, hogy ő maga határozza meg a terhelés mértékét. Ahhoz, hogy az egyes területek fejlesztése értékessé váljon, elengedhetetlen, hogy összhangban legyen a gyermek testi-lelki, értelmi és érzelmi szükségleteivel egyaránt. Kísérletek által bizonyított, hogy a legeredményesebb fejlődés az érzelmi nevelésen, a játékos kreativitáson és a szociális készségeket fejlesztő tevékenységeken keresztül vezet, melyek a fejlesztés útjai is egyben.¹¹ Legkönnyebben a játék segítségével érhetünk el fejlődést úgy, hogy a gyermek észrevétlenül tanul, összefüggéseket talál, gondolkodik, következtetéseket von le.

Az óvoda szabadságában megfelelő tér és idő áll rendelkezésre a szabad játékra. Ki kell aknáznunk ezt a vissza nem térő időszakot, melyben biztosítottak a feltételek a kibontakozásra: a játékeszközök sokasága, a kortársak jelenléte, a szabad választás lehetősége, ahol csak az egyéni érdeklődés szab határokat. Dienes Zoltán Pál hangsúlyozta, hogy a tanulást a felfedezés örömeivel kell egyenlővé tenni a gyermekek számára. Az óvodai nevelésben valóban így tudna megvalósulni. A gyermek anélkül szívja magába az információk sokaságát, hogy az megterhelő lenne számára, hiszen azzal foglalkozik, ami a bensőjéből fakad: „játszik”, mindeközben felfedez, kísérletezik, elméleteket alkot és megteremti azok bizonyításának lehetőségét anélkül, hogy ezt bárki is kérné tőle.

Olyan feltételeket kell teremtenünk, ahol a gyermek ötleteit kivitelezheti, gazdagon variálhatja, önmagától is rátalálhat dolgokra, a megszokottól eltérően láthat, újat hozhat létre, tehát teret kap az önmegvalósításhoz.¹²

⁹ Füllér: Tehetséggondozás, 32–38.

¹⁰ Bánfai József: A korai tehetség-felismerés korlátai, *Pedagógiai Szemle*, XXXIX. évf., 1989/6, 534.

¹¹ Füllér: Tehetséggondozás, 32–38.

¹² Nagy: Az óvodai tehetségnevelés, 476.

A JÁTÉKESZKÖZÖK SZEREPE AZ ÓVODAI TEHETSÉGGONDOZÁSBAN

Montessori óta tudjuk, mennyire fontos a gyermek környezetében fellelhető eszközök, játékok gondos megválasztása, hiszen a tanulás legjobb útja, módja a felfedezés. Érdekes megvizsgálni például, milyen matematikai, zenei tehetségfejlesztésre is alkalmas játékokat használnak ma az óvodapedagógusok, melyek alkalmazásának megfigyelése számos információval szolgálhat az óvodáskorú gyermekekre vonatkozóan. A játékok megvásárlásánál több szempont is előtérbe kerül. A kutatás során kapott adatok pozitívak, átgondoltságra utalnak. Elsősorban az életkori sajátosságok figyelembevételével történik az eszközök kiválasztása. Nem elhanyagolható a használhatóság. Fontos szempont az ár is, hiszen meghatározott költségkerettel kell gazdálkodniuk. Megnyugtató azonban, hogy ennek ellenére az életkori sajátosságokat helyezik előtérbe. A kevesebb eszközt saját készítésű játékokkal pótolják. Az adatok azt igazolják, hogy nem csak a tehetségpontok esetében jellemző szempont a tehetséggondozás céljára történő vásárlás. Elmondható, hogy az óvodapedagógusok felelősségteljesen választják meg a gyermekeket körülvevő eszközöket.

A gyermek játékválasztását, annak struktúráját megfigyelve képet kapunk érdeklődéséről, képességeiről. Mindez csak nyugodt, biztonságos körülmények között valósulhat meg, és természetesen nem elhanyagolható a csoportszobában található játékok sokfélesége, hiszen azokból tud a gyermek választani. A játékeszközöket gondosan kell megválasztani úgy, hogy minden gyermek megtalálja az érdeklődésének megfelelőit. A gyermek átlagon felüli képességeit kihívásra kell készítenünk kooperatív játékokkal, melyek célirányosan fejlesztik a gyermek képességeit, kreatív adottságait.¹³

Még ennél is nagyobb értéket képviselnek a gyermekek által, az óvodapedagógus közreműködésével elkészített játékok, hiszen így a gyermek érzelmileg is kötődik hozzájuk, egy közös munka eredménye, melyben mindenki részt vehet. Kiemelt helye van ezeknek az eszközöknek, fejlesztő hatásuk mértéke óriási. A tehetséggondozással járó plusz költségek megterhelőek lehetnek egyes intézmények számára. A már meglévő eszközök újszerű felhasználásával és egy kis kreativitással, számos játékos kiegészítés segíthet a tehetségígéreteket bevonni a mindennapi tevékenységekbe. Egy-egy mese vagy dal is könnyebben elér hozzájuk, ha az ő érdeklődésüknek megfelelően dolgozzuk fel.

A kutatási eredmények és az óvodában tett megfigyelések alapján úgy vélem, hogy a gyermekekben rejlő tehetség egyértelműen nem mutatható ki, sőt káros

¹³ Uo., 484.

hatással lehet a gyermek további fejlődésére, ha túl korán kiáltjuk ki tehetségnek, tehetségígéretnek bármely területen. Elsőre érthetetlennek, ellentmondásosnak tűnhet, hogy mégis szükség van az óvodában is tehetséggondozó munkára, hiszen célirányosan ez nem valósítható meg meg. Minden gyermek értékes, különböző érdeklődéssel, képességekkel bír. Meg kell találnunk azokat a területeket, melyekben kiteljesedhet, nem elhanyagolva gyengeségeit sem. Az erősségeire építve kell fejleszteni azokat a területeket, melyekben kevésbé sikeres. Ez a folyamat kiválóan megvalósítható az óvoda keretein belül. A tehetséggondozásban használható játékos feladatoknak, játékoknak igenis helyük van a csoportszobákban. A megfelelő eszközökkel, megadva a lehetőséget a szabad választásra, teljesebb képet kaphatunk a gyermek fejlettségéről, érdeklődéséről. A játékeszközökkel való fejlesztésnek megvan az a szépsége, hogy mikor egy gyermek játszani kezd például egy matematikai készségeket fejlesztő játékkal, a többi gyermek akaratlanul is bekapcsolódik, részese akar lenni, ezáltal maga is fejlődik. Lehet, hogy az ő érdeklődése más, mégis játék közben ő is megszerzi azokat a matematikai tapasztalatokat, melyeket a játék kínál. A szociális és érzelmi képességek fejlesztése sem elhanyagolható ebben az esetben. A gyermekek figyelik egymást, tanulnak egymástól, vágynak a társak figyelmére, elismerésre. Játék közben alkalmazkodnak egymáshoz, szabályokat találnak ki, új ötleteket vitatnak meg, egyezsége jutnak. Megismerik, elfogadják társaikat, megtanulnak alkalmazkodni, kompromisszumot kötni, fejlődik kudarcűrő képességük, miközben a pedagógus nem tett mást, mint felkínált egy lehetőséget.

IRODALOM

- BÁNFAI József: A korai tehetség-felismerés korlátai, *Pedagógiai Szemle*, XXXIX. évf., 1989/6, 528–535.
- DIENES Zoltán Pál: *Építsük fel a matematikát!*, Budapest, Gondolat, 1973.
- FÜLLÉR Gizella: Tehetséggondozás korai gyermekkorban?!, *Iskolakultúra*, IX. évf., 1999/3, 32–38.
- GYARMATHY Éva: Matematikai tehetség, *Új Pedagógiai Szemle*, LII. évf. 2002/5, 110–115.
- KOVÁCS Gábor – BALOGH László: *A matematikai tehetség fejlesztése*, Budapest, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010.
- NAGY Jenőné: Az óvodai tehetségnevelés specialitásai, in Balogh László (szerk.): *Komplex tehetségfejlesztő programok*, Budapest, Didakt, 2012, 465–485.
- RÉVÉSZ Géza: *A tehetség korai felismerése*, Budapest, Benkő Gyula Császári és Királyi Könyvkiadó, 1918.